

Motion till riksdagen

1989/90:A608

av Helge Hagberg m.fl. (s)

Personalutbildning på arbetsplatserna

En väl utbildad arbetskraft är den allra viktigaste faktorn när det gäller att skapa förutsättningar för ett utvecklat näringsliv.

Sverige har länge varit ett land som haft särskilt gynnsamma förutsättningar därvidlag. Den allmänna grundskolan och en generös vuxenutbildning har gett oss speciella produktionsförutsättningar. Mycket talar emellertid för att många av våra konkurrentländer kommit ikapp och i vissa fall förbi oss under de senaste decennierna.

Antalet ungdomar blir allt färre under 1990- och 2000-talen medan de medelalders och äldre utgör en allt större andel av arbetskraften. Man brukar tala om den "äldrande" arbetskraften. Denna utveckling vidkänns inte bara Sverige utan även andra västländer t.ex. USA och Japan.

Det är ett väl känt förhållande att arbetsutbudet är väsentligt lägre bland äldre personer med kort grundutbildning. Frågan är således hur skall vi kunna utbilda den generation som är medelalders så att denna grupp kan vara kvar i arbetslivet.

Från Statistiska Centralbyråns (SCB) undersökningar av arbetskraftens utbildningsnivå vet vi att av ca 4,3 miljoner arbetstagare 1987 hade:

- ca 850 000 personer kortare utbildning än grundskolekompetens
- ca 535 000 personer endast grundskoleutbildning
- ca 850 000 personer gymnasial utbildning där kunskaper i allmänna ämnen saknas utöver det som ingick i grundskoleutbildningen.

Alla undersökningar av vilka kompetensbehov som arbetskraften behöver i framtiden visar att behovet av allmänkunskaper ökar. Goda kunskaper i svenska, engelska, matematik och samhällskunskap skapar inte bara kunniga och aktiva medborgare utan det ger också den bästa förutsättningen för att kunna arbeta med ny teknik eller eljest ta på sig vidgade arbetsuppgifter.

Om arbetskraften skulle ges samma utbildningsnivå som de unga har när de kommer ut ur grundskolan innebär det att totalt hälften av hela arbetskraften på 4,3 miljoner arbetstagare har behov av utbildning i allmänna ämnen.

De utbildningsbehov vi ser framför oss bland vuxna kan inte klaras endast inom den traditionella vuxenutbildningens ram. Enligt vår uppfattning måste även personalutbildning, utbildning på betald arbetstid, användas.

Medlemmar i LO-förbund får i dag liten del i den personalutbildning som ges. 1987 fick 18 % av medlemmarna i LO-förbundpersonalutbildning, 36 %

av medlemmarna i TCO-förbund och 46 procent av medlemmarna i SACO/SR-förbund fick utbildning under samma period.

De grupper som har en hög utbildning deltar oftare i personalutbildning än grupper med kort utbildning. Personalutbildningen bidrar därför till att öka utbildningsklyftorna. Personalutbildningen är också regionalt ojämnt spridd. Minst utbildning fick löntagare i Södermanlands och Jönköpings län. Mest utbildning fick bosatta i storstadsområdena.

Det är viktigt att samhället tar ett samlat grepp om personalutbildningen. I den utredning som Landsorganisationen (LO) gjort om personalutbildningen föreslås att personalutbildning skall utformas så att den uppfyller mål för individen, arbetslivet och samhället. En samhällelig utredning bör också ha denna utgångspunkt.

I den utredning som LO:s arbetsgrupp för personalutbildning genomförde föreslogs att personalutbildningen skulle ges följande utformning i framtiden.

1. Alla löntagare bör ha rätt till viss årlig förnyelse av yrkeskompetensen i form av personalutbildning. Denna personalutbildning skall vara en individuell rättighet och omfatta minst 2 veckor per år. Utbildningen skall kunna sparas över arsskiftet. Rätten till kompetensförnyelse bör regleras genom centralt avtal.

2. De löntagare som saknar grundskole- och/eller gymnasieutbildning i ämnena svenska, matematik, engelska och samhällskunskap bör ges rätt att på betald arbetstid inhämta sådan kompetens. Både samhället och arbetslivet har ett ansvar för denna del av personalutbildningen.

För finansiering av utbildning på grundskole- och/eller gymnasienivå bör samhället bidra med resurser av samma storleksordning som ungdomar idag får i den obligatoriska skolan. Övriga kostnader skall tas ut i form av en arbetsgivaravgift.

Socialdemokraternas s.k. 90-talsgrupp har lämnat ett i det närmaste identiskt förslag till personalutbildning som L●. Den enda väsentliga skillnaden är att man anser att under de närmaste fem åren bör utbildningen på arbetsplatserna endast uppgå till fem dagar.

Även TCO har lämnat ett förslag om personalutbildning i arbetslivet.

Att personalutbildning bör ses över är således väsentliga samhällsintresser överens om. I en sådan översyn är fördelning av utbildning samt former för finansiering de viktiga problemställningarna.

Det är viktigt att utbildningen ses som en investering och inte som en konsumtionsutgift. För att en sådan investering skall bli lönsam sedd ur produktionens synvinkel krävs att en veckas årlig utbildning leder till att det samlade produktionsvärdet höjs med 2,5 %. ●om utbildningen anordnas effektivt d.v.s. varje arbetstagare ges rätt utbildning torde effekterna bli avsevärt högre än så. Det personliga värdet av utbildningen tillkommer dessutom.

Oavsett finansieringsform bör finansieringen vara företagsanknuten. För en sådan lösning talar att genomförandet av utbildningen främjas av om det är en partsgemensam uppgift.

Hemställan

Mot. 1989/90

A608

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motio-
nen anförts om personalutbildning.

Stockholm den 24 januari 1990

Helge Hagberg (s)

Lars Gustafsson (s)

Lars Svensson (s)